

ÚVOD DO ANTROPOLÓGIE

POČET DISCIPLÍN, KTORÉ SKÚMAJÚ ČLOVEKA JE OBROVSKÝ. VŠETKY SA VŠAK ZAMERIAVAJÚ NA NIEKTORÚ ZO STRÁNOK BYTIA ČLOVEKA. CELOSTNÝ POHĽAD CHÝBA!

NEEXISTUJE ŽIADNA ŠPECIÁLNA VEDA, KTORÁ BY SKÚMALA ČLOVEKA KOMPLEXNE, V CELEJ JEHO TOTALITE.!

ÚLOHOU FILOZOFIE JE PODIEĽAŤ SA VYTVORENÍ UCELENEJ PREDSTAVY O ČLOVEKU, SNAŽIŤ SA ODHALIŤ JEHO UNIVERZÁLNE CHARAKTERISTIKY.

FILOZOFICKÁ ANTROPOLÓGIA 20. STOROČIA SA VYVÍJA POD VPLYVOM

- VIED O ČLOVEKU (ETNOGRAFIE, SOCIOLOGIE, BIOLOGICKEJ ANTROPOLÓGIE, PSYCHOLÓGIE, ETOLÓGIE, BIOLÓGIE
- SAMOTNEJ LOGIKY VÝVOJA FILOZOFICKÉHO MYSLENIA A POZNANIA, T.J. POTREBY PREKONAŤ RÔZNE MINULÉ KRAJNÉ FORMY (- ABSTRAKTNÝ RACIONALIZMUS S JEHO APRIORIZMOM A METAFYZICKÝ OBJEKTIVIZMUS S JEHO ODMIETANÍM SUBJEKTÍVNOTI A TVORIVOSTI ČLOVEKA)
- POŽIADAVIEK DOBY. FILOZOFIA ŽIJE SVOJOU DOBOU, HOVORÍ JEJ JAZYKOM, REFLEKTUJE AJ CEZ OBRAZY ČLOVEKA TO AKTUÁLNE, ČÍM ŽIJE – EKONOMICKÉ KRÍZY, VOJNY, SOCIÁLNE A POLITICKÉ ZMENY.
- DNES JE AKTUÁLNY EKOLOGICKÝ A ENVIRONMENTÁLNY ROZMER REFLEXIE ČLOVEKA A JEHO BYTIA, PROBLÉM MIGRÁCIE A KULTÚRNEHO A HODNOTOVÉHO MIXU A PREJAVY RADIKALIZMU V JEHO RÔZNYCH PODOBÁCH, ...

MAX SCHELER – ZAKLADATEĽ NEMECKEJ FILOZOFICKEJ ANTROPOLÓGIE – PODOBNE AKO **I.KANT** - EŠTE PRED 1.SVETOVOU VOJNOU VYSLOVIL NÁZOR, ŽE V **PODSTATE MÔŽEME VŠETKY ZÁKLADNÉ FILOZOFICKÉ PROBLÉMY ZREDUKOVAŤ K OTÁZKE „ČO JE ČLOVEK?“**

M.HEIDEGGER (1929) V PRÁCI „*KANT A PROBLÉM METAFYZIKY*“ V NOVEJ PODOBE FORMULUJE ZNÁME KANTOVE OTÁZKY ČO MÔŽEM VEDIET, ČO MÔŽEM ROBIŤ, V ČO MÁM VERIŤ, ČO JE ČLOVEK. PODĽA NEHO FILOZOFIU ZAČÍNA VIAC ZAUJÍMAŤ **OTÁZKA** **AKO**, AKO PÔVODNÉ PÝTANIE SA **ČO**. HLAVNÁ POZORNOSŤ SA SÚSTREĐUJE UŽ NIE NA OTÁZKU „ČO POZNÁVAME“, ALE NA OTÁZKU „AKO POZNÁVAME“;

NIE „ČO ROBÍME“, ALE „AKO ROBÍME“; NIE „V ČO VERÍME“, ALE „AKO VERÍME“.

NOVÉ FORMULÁCIE OTÁZOK ZÁKONITE VIEDLI K NOVÉMU VIDENIU A INTERPRETÁCII ČLOVEKA. TÁTO TENDENCIA JE EVIDENTNÁ UŽ U HUSSERLA – MNOHÉ JEHO MYŠLIENKY BOLI PRIJATÉ A ĎALEJ ROZVÍJANÉ EXISTENCIALISTAMI (M.HEIDEGGER, J.P.SARTRE, M.MERLO-PONTY, K.JASPERS ...), ZAKLADATEĽMI NOVEJ ONTOLOGIE (N.HARTMANN), FILOZOFICKOU ANTROPOLÓGIU (M.SCHELER)

DEFINÍCIE ČLOVEKA:

Čína:

LIE-C:

„HOCIČO, S KOSTROU DLHOU ŠEŠŤ STÔP, PREDNÝMI KONČATINAMI INÝMI, AKO ZADNÝMI, S VLASMI NA HLAVE, ZUBAMI SKRYTÝMI V ÚSTACH, ČO SA PRI BEHU NAKLÁŇA DOPREDU, JE NAZÝVANÉ „ČLOVEK“, AJ KEĎ TENTO ČLOVEK MÔŽE MAŤ MOZOG ZVIERAŤA“

KONFUCIUS:

AK ZVÍŤAZÍ V ČLOVEKU PRIRODZENOSŤ NAD KULTÚROU, STANE SA DIVOCHOM, AK ZVÍŤAZÍ V ČLOVEKU KULTÚRA NA PRIRODZENOSŤOU, STANE SA UČENÝM KNIHOMOĽOM; LEN VTEDY, AK SÚ KULTÚRA A PRIRODZENOSŤ V ROVNOVÁHE JE ČLOVEK UŠĽACHTILÝ A DOKONALÝ!

ANAXAGORAS: človek je najchytrejší živočích, pretože má dve ruky

PLATÓN: človek je dvojnohý neoperený živočích.

ARISTOTELES: človek je zoon politikon, zoon logon echon, t.j sociálna a rozumom (pretože rečou) obdarená bytosť.

CICERO: človek je bytosť schopná rozumu a poznania

KREŠŤANSTVO: človek je obraz boží

AUGUSTÍN: človek je rozumný smrteľný živočích – na inom mieste: človek je chorý výtvor uprostred tvorenia

T.HOBBS: Človek človeku vlkom (homo homini lupus)

R.DESCARTES: človek je anjel obývajúci stroj

J.J.ROUSSEAU: človek je zvrhlý živočích (v tom je obsiahnuté, že prirodzenosť človeka je dobrá, ušľachtilá)

J.G.HERDER: človek je prvý prepustenec prírody, je živočích, ktorý sa dokáže zdokonaľovať

F.SCHILLER: človek je bytosť, ktorá chce (kým ostatné musia)

I.KANT: človek je bytosť schopná mravného sebaurčenia

A.SCHOPENHAUER: človek je zviera, ktoré vie klamať

F.NIETZSCHE: človek je nezviera a nadzviera, smerujúce k nadčlovečenstvu

BLUMENBACH (prof. porovnávacej anatómie): človek je živočích, ktorý má na rozdiel od iných živých organizmov mäkké ušné laloky.

B.FRANKLIN: človek je homo faber - živočích zhotovujúci nástroje (pracujúci živočích) (detto **F.ENGELS**)

MARX: ľudská bytosť ako jedinec, individuum nie je žiadne abstraktum, ale súhrnom spoločenských vzťahov

M.SCHELER: človek je askéta života, je ten, ktorý môže-povedať-nie svojim pudom.

Z.FREUD: človek je ten, ktorý dokáže potlačiť svoje pudy

H.BERGSON: človek je rezervoár neurčitosti

GEHLEN: človek je „bytosť nedostatkov“ (Mängelwesen)

JOHN B.WATSON, F.B.SKINNER: človek je manipulovateľný automat: dajte mi 12 detí a ja z nich urobím podľa prania lekárov, umelcov, právnikov, tulákov, zlodějov

J.P.SARTRE: človek je zjednotením protikladov. Je blázon a mudrc súčasne

JASPERS: existenciálna filozofia by bola stratená, „keby sa domnievala, že opäť vie, čo je človek“

VZHLADOM K MNOHOZNAČNOSTI POKUSOV ZADEFINOVAŤ PODSTATU ČLOVEKA VZNIKÁ CELÝ RAD OTÁZOK: PREČO SÚ POKUSY ZACHYTIŤ PODSTATU ČLOVEKA AŽ TAK ODLIŠNÉ? EXISTUJE VÔBEC PODSTATA ČLOVEKA, KTORÁ BY MOHLA BYŤ VŠEOBECNÁ A NADČASOVÁ?

DISKURZ O ČLOVEKU SA VIEDOL PREDOVŠETKÝM V DVOCH ROVINÁCH (SPÔSOBOCH REFLEXIE):

- **ČLOVEK AKO ŽIVOČÍCH (AKO ANIMÁLNA BYTOŠŤ)** – PATRIACI DO MATERIÁLNEJ PRÍRODY. V RÁMCI TEJTO REFLEXIE SI VŠÍMAME A ODHAĽUJEME VLASTNOSTI, KTORÉ SA VZŤAHUJÚ AJ NA INÉ PREDMETY PRÍRODY (ORGANIZMY) – TU ČLOVEKA SKÚMAME AKO SÚČASŤ PRÍRODY, AKO ŽIVOČÍŠNY DRUH – HOMO SAPIENS.

- **ČLOVEK AKO TRANSCENDENTÁLNA BYTOŠŤ** – VYZNAČUJÚCA SA SUBJEKTIVITOU, MYSLENÍM, POZNANÍM – AKO „JA“. TOTO JA SAMO NIE JE NIČ OBJEKTÍVNE (JE SUBJEKTÍVNE). TÁTO ROVINA, NAZÝVANÁ TIEŽ DUCHOVNÝM BYTÍM ČLOVEKA TVORÍ NAJVÝRAZNEJŠIU CHARAKTERISTIKU ČLOVEKA, KTOROU SA ZÁSADNE LÍŠI OD ZVIERAT A VĎAKA KTOREJ JE TÝM ČÍM JE, T.J. ČLOVEKOM.

DUALIZMUS PRÍRODNÉHO (ANIMÁLNEHO) A SPOLOČENSKÉHO (TRANSCENDENTNÉHO) NACHÁDZAME UŽ U **SOFISTOV** (PRÍRODNÉ A UMELE) A **STOIKOV**

HEGEL: ČLOVEK JE ZVIERA, KTORÉ VŠAK ANI VO SVOJICH ZVIERACÍCH FUNKCIÁCH NEZOSTÁVA STÁŤ AKO NA NIEČOM O SEBE (AKO ZVIERA), ALE JE SI ICH VEDOMÝ, POZNÁVA ICH A POZDVIHUJE ICH, AKO NAPRIKLAD PROCES TRÁVENIA, NA VEDU. TÝM ČLOVEK RUŠÍ PRIEHRADY SVOJEJ BEZPROSTREDNOSTI (ANIMALITY)!

ČLOVEK JE JEDNOTOU ANIMÁLNEHO A TRANSCENDENTNÉHO:

KANT: ČLOVEK JE OBČANOM DVOCH SVETOV

KIERKEGAARD: ČLOVEK JE SYNTÉZOU NEKONEČNOSTI A KONEČNOSTI, POMINUTEĽNOSTI A VEČNOSTI, SLOBODY A NEVYHNUTNOSTI, JE EXISTENCIOU V PARADOXE

SARTRE: ČLOVEK JE PROTIKLADOM MEDZI BYTÍM O SEBE (T.J. BYTÍM TELA) A BYTÍM PRE SEBA (T.J. BYTÍM SUBJEKTU)

FILOZOFICKÁ ANTROPOLÓGIA SA ORIENTUJE NA FILOZOFICKÝ DISKURZ O ČLOVEKU, KTORÝ URČITÝM SPÔSOBOM ZAHRŇUJE VEDECKÉ POZNANIE ĽUDSKÉHO TELA.

AK BY BOLA FILOZOFICKÁ ANTROPOLÓGIA ČISTO FILOZOFICKOU REČOU O ČLOVEKU, STALA BY SA METAFYZIKOU, ABSTRAKTNÝM MYSLENÍM ČI STARONOVÝM IDEALIZMOM A DO TÝCHTO SLEPÝCH ULIČIEK SA FILOZOFIA DOSTALA UŽ MNOHOKRÁT.

SÚČASNÁ DISKURZÍVNA ANTROPOLÓGIA SA TOMU BRÁNI TÝM, ŽE BERIE V ÚVAHY PRÍRODNÚ A TELESNÚ STRÁNKU ČLOVEKA, PRÁCU AJ SOCIÁLNE VZŤAHY TAK, AKO SÚ POSTIHOVANÉ EMPIRICKO-ANALYTICKÝMI VEDAMI, FILOZOFICKY ICH REFLEKTUJE A VNÁŠA ICH DO FILOZOFICKÉHO DISKURZU.